

GRUDA

VSEBINA:

Franjo Mastnak: Velikonočne želje. — Vinko Bitenc: Bajtarjeva hči. — F. Vardjan: Povej! — Albin Podjaveršek: Mladinski kmetski val. — Fran Roš: Vnuk. — Fr. M.: S poti. — Ivan Kronovšek: Kako dosežemo svoj cilj. — Ing. Fr. Koprivšek: S sodelovanjem mladine se bo dvignila naša živinoreja. — Kmetsko šolstvo. — Količek za dekleta. — Gospodinjstvo. — Zdravstvo. — Organizacija. — Dopisi. — Uganke. Listnica uredništva.

*

Celoletna naročnina za „Grudo“ znaša Din 30.—
Za dijake in vojake Din 20.— V podrobni prodaji posamezna številka Din 3.—
Račun pošne hranilnice v Ljubljani št. 13.440.

*

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Pod Trančo 2/I.

*

Urejuje: Marija Novakova, Linhartova ulica 20
Telefon 33-46

*

Za to številko „Grude“ je zbral gradivo Pododbor Zveze kmetskih fantov in deklet v Celju.

Jugoslovanska
banka

„SLAVIJA”

v Ljubljani,
Gospodarska ul. 12

Telefon števil. 2176, 2276.

Podružnice: Beograd, Zagreb, Osijek, Novi Sad in Split.

Za naš

naj se kupujejo naši domači
proizvodi:

prašek za pecivo, vanilin - sladkor,
rumenilo in pudring praški znamke "ADRIA"

V 24 urah

barva, plišira in kemično čisti obleke, klo-
buke itd. Škrobi in svetlolika srajce, ovra-
tnike, zapestnice itd. Pere, suši, monga
in lika tovarna

JOS. REICH, Ljubljana

ERJAVEC FRANC

trgovina usnja - Ljubljana, Stari trg 11

Stalna zaloga tu- in inozemskega usnja
po najugodnejših cenah. Zaloga kopit, vseh
čevljarjskih potrebščin, prvovrstna turistov-
ska mast. Spec. izdelovanje gornjih delov

Priporoča se modna trgovina

**T. EGER
LJUBLJANA**

Sv. Petra cesta števil. 2

Najboljši

v materialu

in

lepih opremah

so edino

Adler in Gritzner

šivalni stroji in kolesa za dom in obrt,
pletlni švicarski stroj

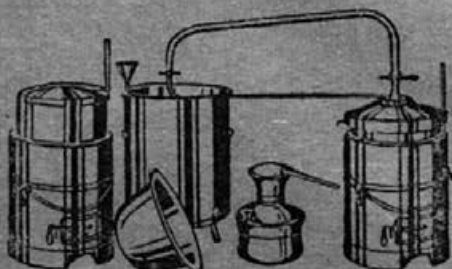
Dubied

Ugodni plačilni pogoji - p. uk brez-
plačen samo pri

Josip Petelinc,
Ljubljana

KOTLARKA D. Z. O. Z.

Gregorčičeva 5, Ljubljana

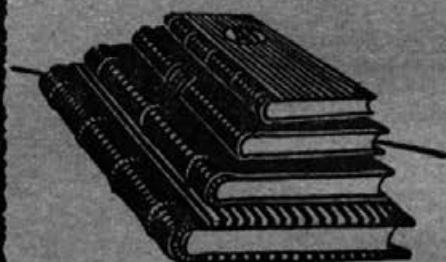

Izdelovanje vseh vrst kotlov za žganjekuho,
brzoparilniki bakreni in pocinkani. Kotli za
pranje in štedilnike, filtri za vino in olje,
pločevinaste črke in avtomati za kruh.

(Preje nova Jugometalija).

Postrežba točna.

Cene nizke.

Priporočam svojo z najmodernejši-
mi stroji opremljeno

knjigoveznicu in črtalnicu
trgovskih knjig

Sprejemam v delo vsa v knjigo-
veško stroko spadajoča dela

Anton Janežič,

knjigoveznica in črtalnica trg. knjig

Ljubljana,

Florjanska ulica števil. 14

Mnoga županstva, zadruga, privatna podjetja itd. že več kot 10 let pišejo na naše stroje brez motenj. Tudi Vi se prepričajte o njihovih prednostih.

Novi model 7 ima 92 znakov, izmenljivi valj in voz različne širine ter mnogo drugih odlik, da ga lahko priporočamo kot najboljšega na svetu.

Na Vašo željo Vam pošlje natančnejše podatke glavni zastopnik

A. PRELOG

specijalist za pisarniške stroje

Ljubljana
Marijin trg

Telefon 3 4 5 6

Slavko Levičnik

laboratorij za padala in industrijsko izdelovanje padal, ter automatska sedišča za padala

C e l j e, Jugoslavija.

BUDDHA

čajne mešanice

so najboljše

TEA IMPORT

LJUBLJANA

Večna pot 15

Telefon 2626

Brzojavi T import

Iz upravnništva Grude!

Mnogo društev, zadrug in posameznikov še ni odgovorilo na našo okrožnico. Vse te prosimo, da se čimpreje odločijo postati naročniki Grude, o čemer naj nas obvestijo, odnosno nakažejo naročnino, da jih takoj vpišemo med redne naročnike: **Zavzemite se in podprite dobro stvar — tisk vstajajoče kmetske mladine.**

Pošta nam je vrnila več izvodov Grude s pripombo „brez naslova“. Kdor ni prejel prve ali druge številke, naj javi upravi, da mu jo pošlje.

Pri nakazovanju naročnine napišite na položnice vedno tisti naslov, pod katerim prejimate Grudo, da nas obvarujete neljubih napak pri vpisovanju, sebe pa neupravičenih opominov.

Kdor še ni nakazal naročnine naj poišče položnico v januarski številki in če je ni več, naj jo zahteva od uprave ali pa na pošti za naš račun številka 13.440, ter naj nakaže naročnino čimpreje.

Fantje, dekleta, naši prijatelji!

500 novih naročnikov moramo pridobiti letos, če hočemo, da bo Gruda še lepša, zanimivejša in poučnejša. **Manjka samo še 187 naročnikov.** Še dvajset fantov in deklet po deset naročnikov in naloga bi bila dosežena. V četrti številki bomo objavili imena vseh onih, ki so in ki bodo sodelovali pri tej akciji. Zganite se fantje in dekleta ter naša društva še enkrat in poagitirajte za Grudo v praznikih, morda pri piruhih in sporočite nam pravočasno svoje uspehe.

Uprava Grude.

MR. BAHOVEC

PLANINKA
ZDRAVILNI
ČAJ

„PLANINKA“ ZDRAVILNI ČAJ

prenavlja, čisti in osvežuje kri, izboljša slabo prebavo, slabotno delovanje čreves, napihovanje, obolenje mokračne kisline, jeter, žolča in žolčni kamen.

Vzpodbuja apetit in izborna učinkuje pri arteriosklerozi. Zahtevajte v lekarnah samo pravi „Planinka“ zdravilni čaj, ki se ne prodaja odprto, temveč samo v plombiranih paketih po Din 20.— z napisom proizvajalca:

LEKARNA MR. LEO BAHOVEC LJUBLJANA
Kongosni trg

GRUDA

MESEČNIK ZA KMETSKO PROSVETO

3.

MAREC 1932

IX.

Franjo Mastnak:

Velikonočne želje.

Pod odejo v trudni zimi,
v času kmetskega oddiha —
gruda se je odpočila:
se naužila — pomladila
za vstajenje.

V njo je dahnilo življenje:
Gmajne, polja solnce greje,
topel jug iz dalje veje
in vstajenje — gre v življenje.*
— „Aleluja — — —!“

Vse, ko kliče: Aleluja! —
glej mravljišča in ulnjake,
zvonček kuka tam iz loke:
jo oznanja — in se klanja
Kristu — Bogu.

Klanja vse se mu človeštvo.
Strti prosijo in bedni:
„Daj, da mi, o Bog vsevedni
zaživimo, oznanujemo
— vstajenje!“

Bajtarjeva hči.

Zgodba kmetskega dekleta. (Dalje.)

„Molči, deklina! Človek dela in gara, pa bi si še pijače ne smel privoščiti! Kakopa! Dolg sem napravil takrat, ko smo popravljali bajto. Zgonc mi je posodil denar, kanalja me vedno tirja, pa še kakšne obresti zraven! Pa naj mu vrnem, če imam s čim!“

„Saj delam od jutra do noči,“ se je oglasila Ančka. „Postopanja mi ne morete očitati, oče!“

Anžetov glas je postajal prijaznejši.

„Ančka, saj ti nič ne rečem za tisto, vem, da si pridna, da bi si rada kaj pridobila. Toda počemu se toliko ubijati, nazadnje pa nimaš kaj spraviti od tega. Raje zajemi tam, kjer je skleda polna. Glej, na stežaj so ti odprta vrata, jaz in ti bi bila srečna — pa nočeš.“

Ančka se ni ganila. Trdovratno je molčala. Dobro je vedela, kam meri oče. Na Lojzeta! Gruntarjev sin! Kolikokrat ji je že prigovarjal oče, pa vedno brez uspeha. In Lojze si prizadeva na vse načine, da bi si utrl pot do nje. Ona pa ga ne more. Lojzeta ne, pa najsi bi imel tri grunte in polne vreče cekinov! Anže je skrivaj pogledoval na hčerko. Zdelo se mu je, da je nocoj zadel na pravo struno.

Včasih je molk tudi odgovor.

„Danes sva govorila z Lojzetom, Ančka. Spraševal je po tebi in rekel, da naj te pozdravim v njegovem imenu. V nedeljo, da pride v vas, je rekel. Kaj praviš nato, Ančka?“

Nič odgovora.

„Stari Mehač mu je pripisal grunt, to veš?“

„Ne, ne tisto pa ni res,“ je hitela prepričevalno Ančka. „Lojze se je zlagal, samo, da bi me preslepil. Sama Gašperca je pravila, da Mehač še ne misli izročiti posestva, dokler bo mogel gibati. Gašperca pa dobro ve, saj tiči vedno pri Mehaču.“

Anže pa je trdil svoje.

„Ti bom dal Gašperco! Ta govori tako, kakor ji bolj kaže. Vrbačeva Katra ji prav streže in ji piha na srce, da se zavzema za njo. Bi rada prišla za gospodinjjo k Mehaču, pa se moti. Mara Lojze za tisto staro, suho strašilo.“

Ančka se je zasmejala.

„Katro naj vzame Lojze, Katro! Saj sta kakor ustvarjena drug za drugega. Hihih!“

„Le norčuj se“, se je nejevoljno zadril Anže. „Misliš, da boš ti vedno mlada in lepa? Mine mladost, pamet pa postaja večja. Od samih tistih neumnosti, od objemanja in cmokanja ne bosta mogla živeti, čeprav bi te Tone vzal. Lojze pa ima pod palcem! Dobrega moža boš imela, sedela boš

vedno pri polni skledi in ti ne bo treba poplakovati loncev. Ančka pametna bodi in me ubogaj!“

„Oče, zakaj ste nocoj spet pričeli z ženitvijo. Kam se mi pa mudi! Če se pa Lojzetu tako mudi, pa naj se kar oženi, briga me!“

Anže si je zadovoljno mel roke, misleč, da se je Ančka vendar premislila. Vsaj njen odgovor si je razlagal tako.

„Saj ne rečem, da se mudi. Vse lepo počasi bomo uredili. Ančka, ti ne veš, kako bi bili rajnka mati veseli, če bi še živeli. Zelo so obrajtali Lojzeta. So pravili, ko so hodili k Mehaču na dnino, kako priden in postrežljiv je Lojze. Na rokah bi nosil svojo ženo, so dejali. Ne pije, ne kadi, v družčino ne zahaja. Takega fanta ni v vsej fari. Ti pa se ga braniš, ko veš da Lojze ne mara za drugo. — Če Ančke ne dobim, oče, mi je pravil zadnjič, bom pa kar sam ostal. Prodal bom vse skupaj in bom odšel po svetu. — Vidiš, to so besede! Vsaka si lahko vseh pet prstov obliže, če bo dobila Lojzeta. Glej, Ančka pa ravno tebe išče ta sreča! Sreča zate, za Lojzeta, zame in za našo bajto. Kaj pa misliš! Mehač je najtrdnější gruntar v vasi. No, Mrkon že tudi, ampak tam je nekaj dolga. Še denarja ima stari, da sam ne ve koliko. Res ne vem, kakšno pamet bi morala imeti, da bi ne pograbila ponujene roke. Ančka, dobro si premislil! To ti pa povem, če mi to narediš, da odbiješ Lojzeta, nisi več moja hči, pa lahko greš, kamor hočeš. Magari s Tonetom v lemenat!“

V Ančkinih očeh se je zasvetilo. Vse to očetovo govorenje se ji je zdelo tako priskutno, poniževalno, da si ni mogla kaj.

„Torej tako, oče,“ je tiho odgovorila. „Zdaj me pa gonite že od hiše, Čprav grem — Toneta ne bom pozabila nikoli. Lahko noč, oče!“ In je odhitela v čumnato. Anže je gledal za njo, kakor iz uma.

„Bomo videli,“ je dejal, upihnil luč in se skobacal na zapeček.

IV.

Mehačev Lojze si je otepel škornje v veži in stopil v sobo.

„Mislim, da bo nocoj liska storila,“ se je ozrl na zapeček, kjer je sedel stari Mehač. Noge, obute v kožuhovinaste copate, so mu visele ob peči navzdol. Že več let ga je mučil protin, posebno na zimo. Zdaj ga je prijelo v križu, zdaj mu stopilo v nogo. Zato je pozimi vse dneve presedel za pečjo, stokal in pokladal gorke obkladke na boleče ude. Bolezen ga je delala sitnega, zlovoljnega in zadirljivega. Vendar pa gospodarstva ni dal iz rok.

„Dokler bom mogel, bom vlekel za vajeti,“ je dejal včasih, ko so ob nedeljskih popoldnevih sedeli v krčmi s sosedi. Gruntarji so bili preošabni, da bi se brigali ze Mehačeve domače razmere in da bi mu prigovarjali, naj posestvo izroči sinu. Bajtarji pa si niso upali vtikati se v te stvari, ker so se bali zamere pri bogatem, mogočnem Mehaču. Pa bi tudi nič ne izdalo. Mehač je bil svojeglav in trmast. Kar si je vtepel v glavo, to je moralo obveljati. pa četudi bi trpel škodo.

„Ali naj pokličem Anžeta, da bo popazil ponoči v hlevu?“ je Lojze spet vprašal, ko mu na prve besede oče ni odgovoril. Sedel je na prečnico ob peči in si pričel sezuvati škornje.

Mehač je pogledal izpod čela na sina.

„Počemu pa Anžeta? Saj spi hlapec v hlevu.“

„Jožeta ne bo domov. Saj veste, da drsajo les iz Velike Trate. Zvečer jo pa mahne k Suhadolniku v Babni dolini tam prenoči. Ima bližje ko doma.“

Na to ni mislil Mehač. Kakor v zadregi se je premaknil na peči, zastokal in zavzdihnil.

Čez nekaj časa je izpregovoril:

„Pa bi ti eno noč spal v hlevu. Te menda ne bo vrag pocitral!“

Lojze je jezno pogledal očeta. Škornje je zalučal pod klop pri peči.

„Prekleta, da ne bom, oče! V hlevu pa že ne bom prezebal.“ Nataknil si je coklje, vzel „Kmetški list“, ki je bil zataknen za stensko ogledalo in sedel za mizo. Tam se je na videz zatopil v branje.

Mehač ni trenil z očesom. Iz njegovih majhnih, sivih oči so švigali jezni pogledi na Lojzeta.

„Tako se govori z očetom?“, je zagrmel nad sinom. „Le zapomni si, fant! Še rad boš poslušal očeta, pa ga več ne boš imel.“

„Saj nisem otrok! Sem že star junec, pa še vedno nočete prepisati name.“

Stari je nagrbnačil čelo, namršil obrvi. In se je nasmejajal.

„A tako? Poglejte si no! Sam sebe bom pehal v revščino! Saj bi že zdaj najraje pometal z menoj, kaj bo šele potem! Bajtarske mi ne boš nikoli vlačil na naš grunt!“

Lojze je prebledel. Dvignil glavo, hotel je očetu zabrusiti grob odgovor, pa se je premislil. Samo z roko je zamahnil in mirno rekel:

„Pa ravno bajtarska bo moja, oče! Ne pomaga nič, če se vsi na glavo postavite!“

Sinova mirnost, s katero je izrekel te besede, je Mehača še bolj razkačila. Žile na vratu so se mu napele, besno je zarentačil:

„Nikoli! Dokler bom jaz s temle mihal — ne!“ Pri tem je stegnil roko in pomigal z mezincem. „Imaš tam Boštjančkovo Katro, je bogata in pametna, kakor nalašč za našo hišo. Tisto vzemi — pa ti takoj prepisem!“

„Oče, Katro pa vi vzemite!“ se je zakrohotal Lojze.

Mehač pa ves divji:

„Kaj? Še norčuješ se? Več ti je za tisto farško —“

Kakor blisk je skočil Lojze po konci:

„Oče, Ančke mi pa ne boste žalili!“ je zakričal. „Ne dam se več komandirati! Že od otroka vam garam, dve leti mi še manjkata do štiridestih pa bi moral vsa vaša zbadanja požreti! Če vam ni všeč, mi kar izplačajte doto, pa grem po svetu!“

Mehač se je stresel. Te besede sinove so ga pogrele, da mu je kar znoj stopil na čelo. Teda odnehal ni. Dasi mirneje je vendar nadaljeval:

„Prava reč, če mi žugaš s tem, da pojdeš po svetu! Še rad se boš vrnil, le počakaj! Po kolenih boš pridrsal domov, samo če boš mogel Kaj!“

ni res, kar ti pripovedujem? Tisti Mrkonov napol-lemenatar meša Anžetovi glavo. Vsa vas govori o tem — ti pa seveda nič ne veš, kaj? Saj bi moral vendar malo nase držati, Lojze!”

Lojze ni odgovoril. Stal je ob oknu in s prsti bobnal po steklu. V glavi mu je kljuvalo, pred očmi sta mu plesala dva obraza: Ančke in Mrkonovega študenta. Tik-tok, tik-tok, mu je s peklenko naglico bobnelo v sencih. Očetove besede so mu drvele skozi možgane. Lotevalo se ga je nekako omotično stanje. Kaj neki ga vleče k Ančki? Saj ve tisto, da sta si Ančka in Mrkonov študent dobra. In Ančka mu je že sama dala razumeti, ko se je nekoč oglasil v Anžetovi bajti, da je ona premlada zanj, naj torej opusti misel na ženitev z njo. In vendar Ančke ne more pozabiti! Ona mora postati njegova žena! Tone bo čez čas drugih misli, že zaradi domačih pojde v lemenat. In ko bo Ančka videla, da je zanj izgubljen, se bo pač udala v usodo. Z leti bodo prišle druge misli, pozabila bo na Toneta.

Dalje prih.

F. Vardjan:

Povej!

Povej, kdaj se vrne spomladni raj?
Povej, kdaj nama zacvete maj?
Povej, če v logu že ptički pojo?
Povej, če na trati že zvončki cveto?

Še črešnja ne cvete na robu gozda,
še kukav'ca z juga nazaj ni prišla,
Le leska naznanja od daleč spomlad!
Zakaj me to vprašaš, kaj neki bi rad?

Povej, če v gozdu že bukev brsti?
Povej, če na smreki že kosek gnezdi?
Povej, če še nisi pozabla na me?
Povej, če še bije za mene srce?

Še bukev ne brsti, še kos ne gnezdi,
pa tudi v srcu ljubezni več ni.
Še daleč je, daleč, zelena spomlad!
Zakaj me to vprašaš, kaj neki bi rad?

Povej tedaj ptičkam naj mi ne pojo!
Povej tedaj rožcam naj več ne cveto!
Povej, da izgubljen ljubezni je raj?
Povej, da spomladi ne bo več nazaj!

Mladinski kmetski val.

„Narod si bo pisal sodbo sam!“
Ivan Cankar, *Hlapci*.

I.

Nekoč smo dobro živeli. Bili smo svobodni kmetje, postavljali smo si vojvode in starešine z lastnimi kmetsko-žuljavimi rokami, umeščali na naše prestole svoje vladarje. Preden je nastopil vlado, je moral pokazati, zna li zgrabiti za plug in koso. Narod ga je ocenil, je li dostojen vladati svobodnega kmeta. V vseh nas je plapolala rdeča kri, nikdo ni bil višji, nikdo nižji, vsi smo bili enaki pred Bogom, vestjo, pred svojim lastnim obrazom. Zavedali smo se svojega človeškega dostojanstva! Vedeli smo, da smo vladarji mi!

Počasi so prisli časi suženjstva. Sami nismo vedeli, kdaj so nas oklenili v okove. Postali smo kakor pes na verigi. Samo s to razliko, da nismo smeli lajati. Udaril te je valptov bič, bila Te je tlaka in desetina. Svojemu „biču“ smo gradili gradove in v gradovih ječe. Ječe za naše meso, našo kri in naše duše, če so preglasno zapele o časih, ko smo dobro živeli. Prenehali smo biti človek, postali smo manj kot žival. Vola so tehtali z zlatom, kmete s kletvijo, gnojem in brco. Na vratove so se nam popeli Tahyji in drugi in njih hudobna drhal, ki so nam pili našo dobro, sladko kri. Rezali so nam jermena s pleč, iz katerih so sebi v zabavo pletli biče za naša naga telesa!

Usihali so vrelci naše krvi, udarjale v nas šibe božje, bili nas Turki in domači janičarji. Nismo li prepevali o kralju Matjažu, ki zna zlate cekine kovati? Nismo ga li klicali, naj pride odrešit svojo kmetsko kri? Da, klicali smo ga, toda ni nas čul! Moral je zlate cekine kovati in čakati, da se mu ovije brada devetkrat okoli kamenite mize. Kaj nam pomaga brada njegova, kaj nam rumeni cekini mar, ki niso bili odločeni za naše žepel! Spoznali pa smo, da bi zaman čakali kralje Matjaže in da le lastna pest še kaj velja! Rodili smo Matijo Gubca, novega kmetskega kralja . . .

Od takrat smo rastle v prvobit! Sami smo korakali skozi borbe, tekla je v potokih naša kri, rdečila je pluge, brane, motike in kose, padala na travnike, polja, gozdove, gnojila brazde in grude. Zemlja je rodila sama, česar ni mogel človek: vstajali smo Matije Gubci in dvigali kmetsko rajo iz grobnic! Kmet — človek — Svobodnjak — zibelka človeštva — hranitelj družbe — hrana zajedalcev — vstani!

Bliski so švignili skozi žile, zadivjala je kri, ta rdeča, ponižana in žaljena kmetska kri. Glej, razsuli so se gradovi, razpokalo in zarjavelo okovje, zagugalo se 20. stoletje, drapijo se družabne oblike —

kmet se budi in vstaja!

II.

Kakor za časa kmetских puntov se zdi, da je tudi v sedanjih časih nastalo po vseh deželah krepko kmetško gibanje. Takrat se je kmetstvo borilo za svoje človečanske materialne pravice, danes pa nastaja boj za moralno in materialno premoč kmetške miselnosti v sedanji obliki človeške družbe. Duh novega časa in socialne borbe je pretresel vse stanove do skrajnosti. Pritisnile so jih v občutno duhovno krizo. Preživel se je plemiški stan, zajedalec kmetške krvi, usahnila je toli spoštovana modra kri. Včeraj še tako bahati razni vitezi, baroni, grofje, gospoda . . . graščaki pometajo ceste ali pa tavajo v društvu tisočerih ubogih delavcev kot brezposelni po mestih ter postajajo pred kuhinjami dobrodelnosti. Zaobrnil se je svet. Tisti, ki so sedeli zgoraj, so padli v prah in blato. Tlačeni so vstali v novo življenje — življenje lastne zavesti. In gosposki stan, ki je nasledil tradicijam plemstva? Da, bratje moji, tu nastaja žalosten vek razvoja kmetške svobode! Ko se je razlegel po vseh evropskih državah jek francoske revolucije, je tudi pri nas glasno zazvonilo: Svoboda, Bratstvo, Enakost. Takrat so se odprle šole za kmetškega sina. Naši očetje so težko šolali svoje otroke. Kmetški otroci so rastle v mestnih šolah v gospodo, navzeli se tuje, plemiške miselnosti, nadaljevali tradicijo plemstva. Na njih mesta so stopili! Malokdo se je povrnil v kmetško hišo — večina je živela v mestih s svojim pogospodenim obrazom, prezirala svoje kmetško pokolenje in pitala lastne starše s „kmetavzi“. Kmet je upal od nje, kakor svoj čas od kralja Matjaža — toda kralj Matjaž in gospoda so kovali rumene cekine, ki pa niso bili določeni za kmetške žepe! . . . V kmeta se je zažrlo nebroj novih parasitov, ki so ga samo molzli ter mu odirali kožo! Kadar so ga rabili, so prihajali k njemu z romantičnimi besedami in s presladkimi očmi ter mu govorili s stolpa nadutosti. (Glejte, kako ste srečni, da sem prišel med Vas kmetavze in da sem se do Vas tako globoko ponižal!) o kulturi!

Danes, ko se prebujajo kmet k lastni zavesti duha in enakopravnosti z vsemi „višjimi“ bitji, se začuden vprašuje: „Kje pa je vendar ta tako hvalisana tisočletna slovenska kmetška kultura, ki mi jo ta gospoda tako očituje? Če tvorimo kmetje večino slovenskega naroda, potem bi morali vendar videti kak uspeh te kulture na sebi? In če vendarle imamo v sebi kak drobec te čudne stvari, jo imamo iz sebe! Vse, karkoli so nam dali oni, je lažikultura, slepilo, ki nam je za hipe zastrlo oči, da nismo mogli gledati same sebe, kako slačimo poslednje srajce s teles! Cankar, ta božji človek naših kmetških tragedij, najgloblji duh in prerok kmetških mas, pa je zaklical, tej lažikulturi, rodoljubarstvu, pobožnjaštvu, nazadnjaštvu in farizejstvu v obraz: „Narod si bo pisal sodbo sam!“ „Narod pa je kmet!“ Da, tako je: „kultura“, ki jo je slovenska inteligenca zanesla med naše seljake, je večkrat le še povečala ponižnosti in hlapčevstva pred gosposkim obrazom. Vse drugo, kar bi izgledalo pozitivno, pa je bila dostikrat le metoda, doseči cilj, — kmetovo hlapčevanje. Prava kultura pa, tako mislim, je vzgoja spoznanja lastnega obraza, duše, samozavesti in samobitnosti! Te ima naš kmet malo.

Kolikor pa je ima, je njegovo lastno delo! Gibanje, ki je veliko iz njega samega, mu je rodilo že drobce samozavesti. Ko se bočez vso našo deželo razlila povodenj kmetskega pokreta osamosvojitve in lastnega, svobodnega duševnega gledanja v svetove, bo postal kulturni narod!

In „narod si bo pisal sodbo sam!“

III.

Razne dobe smo že imeli, razne ideologije so vladale, povzpenjali so se na vlado razni stanovi, le kmetstvo je spalo. V naši domovini, kjer je bil kmet zapostavljen premnogokrat v najzadnji kot in so novejši stanovi stopali celo preko njega, nastaja preokret. Kmetska mladina se organizuje v kmetske gospodarske in prosvetne zajednice, izobražuje se in razmotriva probleme, ki so važni za državno, občinsko, domače gospodarsko in družinsko življenje. Val, ki se dobrotno širi že v marsikatero smer, imenujemo kmetsko-socialni pokret. Mladina dobro razume, da bo le s čim popolnejšo stvarno izobrazbo in vero v kmetski stan dosegla za kmetstvo pravo kulturo, ki jo smemo imenovati novo kmetsko pravdo: Kot najvažnejši in najširši stan v državi zahtevamo, da zasedemo mesto, ki nam pripada! Če hočemo rešiti naše pravice, ne smemo pričakovati pomoči od Matjažev in njegove brade. Po evangelijskem geslu „Pomagaj si sam in ti bo Bog pomagal!“ moramo delati do skrajnosti umsko in telesno in se zagristi v ljubo domačo grudo. Iz nje črpati življenski sok za podvige, ne pa bežati od nje! Ime „kmet“, ki dostikrat po mestih in pri gospodi še dandanes velja kot psovka ali zbadljivka, kot nekaj ponižujočega in žaljivega, mora postati ime imen, ime lepše in popolnejše od naslovov plemiških in akademskih. Ime „kmet“ označuje samostojnega človeka, vladarja na svojem posestvu. Označuje lastnika zemlje, katera redi in hrani vse človeštvo na zemlji! Označuje oblikovalca matere vseh mater!

Kmet mora zasesti mesto, ki mu glede na njegov položaj, davčno moč in poslanstvo v državi gre in pripada. Ali ni čudno, da ima naša gospoda kmeta za tako visoko in pozitivno kulturnega, pri tem pa mu je pri državni upravi odmerila tako skopo mest in del? V teku let in volitev od ujedinjenja Jugoslavije je bil 70% ni kmetski stan prav klavrno zastopan po svojih kmetskih poslancih, pa bodisi v državnem zboru ali bivših oblastnih skupščinah. Vemo zakaj! Zato pa bo v bodoče zastavil vse sile, in zlasti še moralne, da se bo usposobil za delo v prosep sebi in svojim. Do takrat bo kmetska mladina, ki čuti svojo misijo, dozorela! Čas in potrebe so rodile Matije Gubce. Sami bomo korakali skozi borbe, lažikulture odklanjamo! V naših kmetskih dušah vstaja samozavest našega žitja! Kmet, človek, svobodnjak, zibelka človeštva, hranilec družbe, vstani!

Narod si bo pisal sodbo sam!

Vnuk.

Bilo je na cvetno nedeljo.

Samo pod vrhom temne Mrzlice so se še belile snežne lise. Po dolini je že spet sopla zemlja, novi sokovi so krožili v drevju, ki so se mu gole veje zibale v toplem vetru.

Belaj je bil poobedoval. Z žuljavo roko si je obrisal osivele brke in je vstal od mize. Šestdesetleten kmet, velik in ponosen. Da je trd, so trdili o njem in vedeli so tudi, da je dober in premožen gospodar.

In vendar se Belaj ni smehljaj, že pol leta nikdar, niti ne, kadar je sedel v krčmi med veselimi ljudmi in je svirala harmonika. Temno so mu gorele oči pod nagubanim čelom, kakor da je poslušal drugam in je le vase gledal v poslednjem času.

Zdaj je stopil iz široke hiše mimo hčere Ane. Brez besede. Iz kamre se je začul droben glas Aninega otroka. Tanek jok.

„Hudič!“ je zinil in Ana se je stresla ob tej besedi. Vedela je, da pojde oče v krčmo kakor vsako nedeljo popoldne, odkar je bil njen nezakonski sin prijokal na svet, in že par mesecev preje, odkar je bil njen greh postal očit.

Mimo hiš in koč in zavrtoev je krenil Belaj v Klančnikovo gostilno preko treh stopnic skozi vežo. V nizki sobi je stala Klančnica, zastavna, rdečelična. Prinesla mu je pol litra bele starine in zapalil si je cigaro, sedeč v kotu pod razpelom.

„Kaj pa Matevž?“ je povprašal po njenem možu. „Mu še ni prešlo?“

„Še mu rije po glavi. Dopoldne je spet vzel zdravilo, strup, da je zaspal. Danes ostane v postelji.“

Gostilničar Klančnik se je bil v vojni v Karpatih nalezal revmatizma v glavo in vsako leto na pomlad ga je prijemalo z vso silo, da je molil, stokal in klet.

„Tudi Damjanek spi,“ je Klančnica pokazala na peč, ki so z nje štrlele noge v razcefranih hlačnicah in velikih čevljih. „Včeraj je pokopal mater, danes pa pije in joče.“

Belaj je ostal sam in ž njim na peči speči Damjanek. Ta je bil nekoč sosed Belajev, njegovih let, pa je že davno bil pognal grunt po grlu. Živel je ob dninah iz dneva v dan, prebival je na Laporju v Lapovškovi koči z materjo, ki mu je zdaj umrla, ko je bila že dosegla svoj osmi križ. Njen nezakonski sin je bil, šestdeset let sta preživela skupaj, no, in zdaj je ostal na svetu sam.

Potem je Belaj mislil na svoje gorje. Že dokaj let je bil vdovec, sina mu je ugrabila vojna, sina, ki bi bil moral prevzeti dom. Edinega sina so mu ubili na Doberdobu, kakor hrast v gori je bil njegov Martin, da, to je bil najtežji udarec v Belajevem življenju. Naslednika so mu vzeli, kri njegove krvi, in njegov dom preide nekoč v tuje roke, na tuje ime.

Po sinovi smrti mu je ostala hči Ana. No, saj je bila skrbna, dobro je gospodinjala, skupaj sta garala in se otepala z zemljo. Pa se je spečala s tem pobom Jernejčevim, kočarskim knapom. Otroka je imela z njim, on pa se je hotel poročiti z njo, ali Belaj je vzrastel: „Nikoli! Me preje ni vprašal, sam si jo je vzel, naj me zdaj ne išče, ko se je zdelala z njim! Samo pred oči naj mi ne stopi! Tega otroka bomo že prerediti, naj ostane pri hiši, ker je že tu, nebodigatreba!“ In pob Jernejčev je šel na Nemško, v rudnike, in se bo tam oženil, pravijo. In Ana menda še žaluje za njim, nespametnica!

Tako se je pri Belajevih sukalo vse narobe.

Belaj je zamahnil z roko skozi cigarin dim in je pil. Dalje je predel misli, temne misli, ki mu jih je bila glava polna in težka.

Tam na peči se je predramil Damjanek. Napol se je dvignil in je glasno zazelhal. Ko je zagledal Belaja, je rekel:

„Ti si, Belaj? No, naspal sem se, zdaj pa me žeja žgečka po grlu, kaj praviš?“

„Dol stopi in pij!“

„Pa bom.“

In se je spustil na klop in na tla, droben, v pomazani obleki. Belaj mu je natočil in je meže izpil. Potem je prisedel!

„Veš, ti si najtrdnjši v vasi. Jaz pa sem berač . . .“

„Kaj boš! Otroka sva krave skupaj pasla. Vsak imava svojo revščino, svoje nevšečnosti. Nikomur ni prida na svetu več.“

„Res, Belaj! Glej, mater sem včeraj pokopal. Na stare dni sem sam ostal. V koči je žalostno zdaj kot v mrtvašnici, zato mi ni, da bi bil doma v puščobi. Tam so še cunje, obleke in lonci materini, njena postelja je tam, le nje ni pri ognjišču . . .“ Glas mu je lezel više in više v jok.

„Nič se ne kisaj, ne pomaga. Boga hvali, da ti je tako dolgo živela in je starost dočakala.“

Solze si je brisal Damjanek, debele solze, ki so mu drsele po ozkem, razgubanem obrazu. In je pil. Potem je pravil:

„Včeraj sem jo pokopal. Bil sem v mestu. V bolnici sem jo iskal, pa je že bila v mrtvašnici na pokopališču. Duhovnik je šel z mežnarjem in ministrantom naprej, jaz in grobar sva jo nesla. Žalosten pogreb. In jokal sem vso pot.“

Klančnica je prinesla vina in sta pila.

„Še njenega groba ni tu v fari, da bi jo obiskal, kadar bi hotel, vsak dan bi šel tja in bi ji potožil.“

„Pij, Damjanek!“

„Pokopal sem mater. S pogreba sem krenil v mesto in na vso moč sem pil. V glavo mi je seglo, tudi žalost me je obtežila, pa sem se zvečer odpravil k vlakcu, da bi se vrnil že včeraj. Pred kolodvorom pa mi je izpodrsnila noga, gladke ceste imajo tam, in sem legel. Nisem mogel kar

takoj vstati, pa me je že prijel policaj, da sem pijan. Ne, sem se branil, mater sem pokopal, od žalosti sem ves neumen in cesta je preveč gladka. Ni pomagalo. Odpeljal me je in izpraševali so me tam o vsem, saj več ne vem, kaj vse. In sem prenočil pri policajih, na deskah, in nič nisem spal. Premišljeval sem in jokal. Glej, na dan materinega pogreba so me zaprli, pa nikomur nisem krivice storil. Danes v jutru so me izpustili, vrnil sem se, pil sem spet in sem nazadnje zaspal tu na peči. Tak je danes svet, da bi ga kar rad zapustil, če bi bilo treba.“

„Glej, glej!“ se je nasmehnil Belaj. „Pa so te!“

„Brez usmiljenja so ljudje, v mestu še prav posebno. In jaz sem tam pustil mater, ni bilo prav! Ali kaj, denarja bi mnogo stalo, če bi jo hotel preseliti domov. Naj v miru počiva, raj naj jo razveseljuje! Dosti se je izmučila, krivic se je navžila zvrhano mero.“

Z rdečim robcem si je brisal oči:

„Tebi je dobro, Belaj! Krepak si, trden gospodar, tebe ne bo zdelalo, če zdela prav vse v vasi. Tebe ne . . .“

„Ali jezo imam v hiši. Jezo zaradi Ane. Otroka mi je pripravila k hiši, seme kričavo, tuje seme, bogve kje spočeto . . .“

„Ne huduj se, Belaj, če ti rečem! Tudi jaz, glej, sem bil nezakonski otrok. Pregarjali so mater, ali rada me je imela in hvale sem ji dolžan za vse, kar je pretrpela zaradi mane. Saj je opravila desetkratno pokoro v življenju. In nazadnje, saj ne veš, kaj bo še iz tega otroka.“

„Nič prida. Ne govori nespametno!“

„Saj ne veš. Morda se to vse lepo uredi. Otrok zraste . . .“

„V sramoto hiši.“

„Ne veš. Morda ti bo v dobro. Premisli, kako bi se moglo zgoditi, če bi se Ana omožila, tuje ime bi dobila, Belajev rod bi se izcimil bogvekako. Če pa ta fant zraste, morda bo dober fant, morda bo kdaj gospodar, če bo vreden tega. In tudi on je Belajev, ime ostane pri hiši. Ime Belajevo. Kaj ni res?“

„Hm.“ In Belaju so se samo za hip zjasnile oči. Zamislil se je in ni več mnogo poslušal Damjaka, ki je govoril semintja, pametne in prazne reči, dokler ni pričel prepevati hripavo in smeje se, nazadnje pa se je vinjen spet razjokal ob spominu na svoje gorje.

Vstopila sta še dva gospodarja. Koraj in Podhostnik. Belaj je kramljal ž njima in parkrat se je nasmejal, da, zares se je nasmejal.

Potem je troje fantov posedlo ob sosednji mizi.

Klančnica je prižgala luč. Damjanek se je trudoma vrnil na peč in je zasmrčal.

Ko je Belaj krenil domov, mu je bil korak lažji, glava mu je bila vedrejša. V kuhinji je stala Ana, večerjo je pripravljala.

Belaj je sedel v hiši. Ana mu je prinesla neoljupljenega krompirja in skodelico kave. Oči je povešala k tlom, zajokane oči. Krepka je bila v telo, a stopala je s tihim, splašenim korakom.

Belaj je zrl za njo. Najraje bi ji bil porekel dobro besedo, po mnogih mesecih spet prijazno besedo, pa se je posili premagal.

Povečerjal je in je stopil na kuhinjski prag:

„Je Tona že doma?“

Tona je bil hlapec.

Začudena se je Ana okrenila, zakaj očetove besede niso bile zadirčne.

„Doma je.“

„Pokličiči ga, da mu naročim za jutri. Odoravali bomo hmelj v Ilcah. In h kravam poglej!“

Poslušna je odhitela iz hiše.

Belaj je kot tat stopil v Anino kamro. Posvetil je z vžigalico.

Na stolu ob hčerini postelji je stala košara in v njej je ležal Anin sin. Belajev vnuk. Nikoli ga še ni bil prav pogledal, zdaj pa se je ozrl vanj. Spal je mirno. Polni obraz je razodeval zdravje, črni lasje so se mu rahlo kodrili nad čelom. In Belaja je premagalo, da mu je, z roko, z raskavo težko roko šel preko lic, drobnih, toplih.

„Belajev si, Belajev,“ je pomislil. „Ime Belajevo ostane pri hiši. Ti seme drobno . . .“

Tiho se je splazil v hišo. Ana ga ni opazila. Kmalu se je vrnila.

Belaj je sedel v hiši. Cigaro si je bil prižgal in obraz se mu je bolj in bolj vedril. Pogledal je k sliki, ki je visela na steni. Bila je slika Martinova, ki mu ga je bila vzela vojna:

„Tega sem izgubil. Zdaj bo oni mali tam v kamri Belajev. Da bi le utegnil še jaz dočakati vsaj deset, morda petnajst njegovih let. Da bi videl, kako bo rasel, v kaj vzraste. Ali Belajev je, je . . .“

Topla, svetla, odrešujoča misel je žarela v njem.

Tekma koscev celjskega pododbora Zveze.

Fr. M.

S poti.

Na mizi kraj postelje luč brli —
o, ona še čuje, še nič ne spi!
Si misli: kod hodi zdaj dragi moj —
Bog ve, če še pride nocoj —?

Le nič, le nič ne skrbi, dekle
saj kmalu pot k tebi pripelje me
da ti povem: kako zunaj je mraz
in kak vroče je moje srce.

Ivan Kronovšek:

Kako dosežemo svoj cilj?

Težnja vsakega človeka je — osamosvojitve. Vsakdo si skuša zagotoviti svoj življenjski obstanek, to je kruh. Celo naše življenje je borba za njega. Eden si ga služi na ta, drugi zopet na drug način. Kmet, obrtnik in delavec ga prislužijo v potu svojega obraza, trgovec z računanjem in posredovanjem, učitelji, profesorji, inženjerji i. t. d. z duševnim delom, bankirji in borzijanci s špekulacijami, kapitalisti vobče pa živijo od obresti naloženega kapitala. Kakor so različni stanovi, tako je različno njih življenje in še bolj različen način njihove borbe za obstanek. Vsi pravijo, da trpijo, eden se dela važnejšega kot drugi, resnica je pa, da je najvažnejši oni, ki prideluje kruh. Če ni kruha, ga ne more nadomestiti zlato, niti stroji, avtomobili, banke, tovarne, palače i. t. d. vse je napram njemu ničevno. Kdo se tega zaveda? Malokdo!

Malo je kmetjskih ljudi, ki bi ne poznali teh stanov. Torej, večina jih pozna. Vedo tudi, da so združeni ali organizirani. Po kmetjsko rečeno, da skupaj držijo. Z gotovostjo pa lahko trdimo, da se malo naših ljudi vpraša, zakaj so organizirani, zakaj skupaj držijo? Čisto gotovo zato, ker se le združeni lažje borijo za svoj obstanek. In ti organizacijo dobro pojmujejo, dobro vedo, da le v tej so dovolj varni pred raznimi življenjskimi pretresljaji.

Kako pa kmetje? Ali tudi ti skupaj držijo? Kdor jih pozna, lahko mirno reče, da ne. Zakaj pa ne? Ker ne pojmujejo dovolj tega, da pozameznik ne pomeni ničesar, če tudi jih je na stotisoče. Stotisoč ljudi in stotisoč glasov je pa vedno enako ničli. Če bi pa teh stotisoč ljudi zavpilo enoglasno, bi zagrmelo, da bi se tresla zemlja. To je organizacija!

Ali imamo pri nas kmetjske organizacije? Seveda jih imamo in še preveč. Organizacij je mnogo, enotnosti pa nobene. Naši kmetjski ljudje še dandanes nimajo pravega zaupanja v organizacije, čeravno vidijo okoli sebe, da brez združitve ni rešitve. Upanja v boljše čase imajo dovolj, pozabljajo pa, da teh časov ne bo tako dolgo, dokler si jih sami ne bodo ustvarili. In ustvaril jih ne bo nobeden posameznik, ampak le četa, ki mora biti organizirana.

Že zgoraj smo omenili, da kmet še dandanes nima pravega zaupanja v organizacije in kolikor ga pa ima, mu ga znajo omajati ljudje, ki so na tem interesirani. Ljudi, ki skrbijo, da se kmet ne združi, je mnogo, samo, da se znajo lepo prikrivati, da niso preveč vidni. Če kmet ni združen, imajo nad njim oblast in s tem v zvezi različne položaje. Ko bi se pa kmetijski narod zedinil in složno nastopal, bi njegova številna moč prišla do veljave in on bi bil tisti, kateremu bi pripadalo vodstvo samega sebe in s tem svoje države.

Poglejmo za desetletja nazaj, v dobo strank. Kaj lahko bi prišlo do ustanovitve enotne kmetijske stranke, katero bi si kmetje vodili sami. Ali to ni šlo v račun raznim gospodom, kar bi tako ne postali voditelji. Prekrižali so račune kmetom, na katere so imeli močan vpliv. Da je pa stvar lepše izgledala, so jim natrobili, da bi bila tako vera v nevarnosti ali kaj družega. Verem kmet je to slepo prejel; ni se ga dalo prepričati, da bi se s tem ne pregrešil zoper vero in enotna kmetijska stranka je bila pokopana. Pozneje se jih je ustanovilo pet, deset in kmeta so raztepli tako, da ni pomenil ne v tej, ne v oni stranki nič. Postal je brez moči, voditelji so vladali, kmet pa ubogal, ker je pod pezo organizacije moral ubogati. To je bila za kmeta dobra šola in iz preteklosti se naj uči za bodočnost.

Drug primer: Vzemimo kapitaliste. Ti imajo svoje organizacije. Zakaj, to smo že poprej omenili. So različnih poklicev, različnih ver in tudi različnih narodnosti. Ali bo njih organizacija kdaj propadla? Nikoli! Propadla ne bo radi tega, ker se tam nikogar ne vprašuje ali si katoličan, ali jud, ali protestant in tudi ne ali si Slovenec, Nемец, Madžar ali Italijan. O tem se nič ne pogovarjajo. Pogovarjajo se samo to, kako bi nastopali, da bi napravili še več dobička in ničesar družega. Toraj, ti gospodje dobro poznajo organizacijo in tudi dobro vedo, zakaj so organizirani. In za obstanek se jim ni treba bati nikoli!

Kaj sledi iz tega? Ničesar družega, kakor, da se tudi kmet mora združiti, organizirati, če si hoče zagotoviti svoj obstanek. Vedeti moramo tudi, da visoki gospodje kmeta k temu ne bodo silili, ker so njih interesi kmetiskim ravno nasprotni. Čimveč razprtij bo med nami, tem lažje bodo živeli na naš račun. To si zapomnimo!

Iz vsega spredaj opisanega si mora tudi kmetijska mladina ustvariti jasno sliko. Mi moramo vedeti, kaj bomo storili, da napake naših starejših popravimo. Iz preteklosti se lahko mnogo naučimo in za bodočnost pripravljamo. Nas ne sme omajati nobena lepa beseda, kakor: „Mladina, bodočnost je tvoja!“ To že vemo, da je bodočnost naša, ne vemo še pa, kakšna bo? Lahko bo dobra, še lažje slaba. Vse je odvisno od nas. Sami si jo ustvarjamo!

Predvsem nam je potrebno, da se organiziramo v prosvetnih organizacijah, v naših Društvih kmetijskih fantov in deklet. Tu si bomo izpopolnili svojo izobrazbo in razširili duševno obzorje, kar je predpogoj za naše javno udejstvovanje. Potem se bomo mogoče kot samostojni gospodarji organizirali v strokovnih društvih. Ta društva nam bodo dajala smer in vzpodbudo za napredno gospodarstvo. Organizirali ali združili se bomo tudi v zadrugah,

kjer bomo delali po združnem izreku: „Vsi za enega in eden za vse.“ In nazadnje bomo morali biti tudi organizirani v svoji kmetijski politični stranki, katera bo naša zaščitnica pri izdelavi različnih zakonov in s tem zaščitnica našega obstanka. Vse te organizacije so kmetškemu človeku življensko potrebne. Če bomo složno v njih delovali, bomo lahko zmagali, nasprotno pa gotovo propadli!

Povorka koscev skozi Celje.

Ing. Franjo Koprišek:

S sodelovanjem mladine se bo dvignila naša živinoreja.

Živinorejo bomo dvignili z zboljšano oskrbo, predvsem s tem, da bomo pridelovali več in boljše krme in če bomo odbirali za pleme zarod od živali, ki dajejo v tej ali oni smeri kar največjo korist. Če hočemo, da bodo travniki dajali večje pridelke, več krme, jim moramo bolj streči, predvsem jih tudi bolje gnojiti.

Poleg hlevskega gnoja imamo domač dušičen in kalijev gnoj — gnojnico. Toda gnojnica, ki naj bi bila poceni hrana travnikom, se večinoma pretaka po dvoriščih, preko cest in po jarkih v potoke. Na 100 kmetij jih je danes k večjemu še le 5, ki že imajo urejeno gnojišče in gnojnično jamo. Večinoma so to mlajši gospodarji, mnogi starejši pa so to napravili na prigovarjanje otrok.

Ureditev gnojišča je nujen korak k samopomoči in mladini bodi čedno dvorišče v ponos.

Pravijo, da snaga zaleže za pol krme. Nesnažna živina tudi pri boljši krmi prav ne uspeva. Kjer je gnojnična jama in kjer je vsled tega tudi poskrbljeno, da se iz hleva v jamo redno odteka gnojnica, tam bo vedno živina lahko na suhem in snažna. V hlev, v katerem po tleh zastaja gnojnica, gre človek vedno nekako nerad in zato se ga zlasti mladina ob nedeljah prav rada izogne. Če je pa hlev snažen, človek vsak čas rad vanj stopi in z veseljem opravlja v njem svoje delo. V takem hlevu bo živina skrbno negovana in vedno snažna. Ako je lepa in snažna živina otrokom enkrat v ponos, je za živinorejo že mnogo, mnogo doseženo in ni treba več nikakšnega prigovarjanja k redu in snagi. Domač sin tudi vedno lahko skrbi, da je hlev pobeljen in nihče mu ne bo branil, če hlev vsako leto dvakrat pobeli. Pobeljen hlev je svetel in apno tudi pomori kali boleznim in zalego zajedalcev.

Z dobro voljo se lahko še tako star hlev preuredi v živalim prijetno bivališče. Poskrbite za odvajanje gnojnice in ob priliki kakega popravila napraviti hleve zračnejše in povečajte okna, da bodo svetlejši.

Važno ulogo lahko vrši mladina pri vzreji mlade živine, tem najvažnejšem poglavju živinoreje. Ravno prezgodnje odstavljanje in pomankljivo krmljenje po odstavitvi je vzrok, da se živina slabo razvija. Ako se mladina z veseljem zavzame za boljše krmljenje mlade živine, smo odpravili veliko napako in oviro v napredovanju živinoreje. Odstavljenim teletom moramo do starosti 1 leta nuditi hrano, bogato lahkoprebavnih beljakovin, ki so neizogibne za rast, rast mesa in rudninskih soli, ki dajejo snov za tvorbo kosti. Ravno tako tudi odstavljeni prašički nujno potrebujejo apnenih soli in fosfatov ter beljakovinske hrane. Teh snovi je zlasti v slabem senu premalo, še manj pa jih je v slami oziroma redkih pomijah. Naravnost navezane pa so na sodelovanje mladine novodobne živinorejske organizacije, ki odbirajo za pleme potomce najboljših živali, bodisi z ozirom na hitro rast, mlečnost, lahkorejnost, jajčnost, težo jajc i. t. d.

Le premalo se še vedno vpošteva pomen dobrih plemenjakov in mladina lahko tu ali tam mnogo pripomore, da krenemo enkrat po krajši poti do zboljšanja s tem, da dosledno uporabljamo le prvovrstne, tako po pokolenju kot po zunanosti prvovrstne plemenjake.

Za odbiro na večjo mlečnost krav je treba mleko dvakrat mesečno zmeriti oz. stehtati in pri tem dognane množine zapisovati. To lahko najtočneje vrše večinoma oni, ki imajo doma pametne in uvidevne otroke. Kdo bo vodil za organizacijo potrebne zapiske, če ne mladina, ki ima za to lažjo roko in tudi večje veselje do pisanja! Tudi v vodstvu organizacij samih bo gotove naloge najbolje in najlažje vršila mladina, tako n. pr. nadzorovanje mlečnosti — to so takozv. mlečni kontrolorji — in tudi tajniške posle.

Za zboljšanje perutninarstva in svinjereje enako lahko mnogo stori ženska mladina.

Z vsakovrstnim podrobnim delom lahko mladina pripomore do uspehov v živinoreji in da enako kot v hiši, tudi v hlevih veje zdravje in domačnost.

Kmetsko šolstvo.

Gosak (Teharje):

Izobrazba kmetske mladine v celjskem okolišu.

Neizpodbitno je dejstvo, da je gospodarski napredek kmetskega naroda v največji meri zavisen od njegove splošne in strokovne izobrazbe. To pravilo nam jasno izpričujejo severni evropski narodi, ki so v prejšnjih stoletjih živeli ravno tako bedno življenje, kot naši pradedje.

Toda ni nam potreba posegati v davnino, saj imamo pri nas samih najlepši dokaz, da se je z izobrazbo kmetskega naroda tudi pri nas povzdignil gospodarski nivo vzporedno z napredujočo umstveno šolanostjo našega kmeta.

Splošna načitanost, strokovni listi, gospodarska društva, predavanja, tečaji, strokovne šole, so sile, ki omogočajo tudi našemu kmetu, da se dviga na površino.

Da si pridobimo našo kmetsko mladino, naše bodoče gospodarje in gospodinje v celoti, nam ni kazalo drugega, kot zasnovati po vseh naših selih živa torišča mladinske izobrazbe, to so kmetske in gospodinjske nadaljevalne šole.

V celjskem srezu jih je toliko, kot ne kmalu kje drugod; občine, učiteljstvo, v prvi vrsti pa seveda kmetska mladina sama, so z velikim razumevanjem osvojili novo zamisel.

Prava kmetskonadaljevalna šola mora temeljiti v kmetski miselnosti, izhajati mora iz rednih potreb sela in odsevati v medsebojni ljubezni učitelja in kmetske mladine. V tem svojem bistvu se morda najbolj razlikuje od raznih drugih šol, ki imajo predpisan program, učeče in poslušajoče v trdni disciplini.

Naša kmetska nadaljevalna šola ni vsiljiva, ne uči za dobro izpričevalo, pač pa navaja vse, ki so med našo mladino dobre volje, v umevanje kmetske prirode, tolmači pota gospodarskega napredka, uči gledati kmetsko delo s častne strani, odpira poglede v kulturne naloge naše vasi in se trudi ohraniti našo slovensko kmetsko pristnost v običajih, v lepem vedenju in spoštovanju naših kmetskih zgodovinskih spomenikov.

Po mojem skromnem mnenju so pota, ki jih je doslej ubirala kmetska in gospodinjska nadaljevalna šola, rodila uspehe, ki se jih pač moramo vsi veseliti.

Mladinsko prekipjavajočo moč in silo je usmerila v zdrave tire; zato pač lahko gojimo trdno prepričanje, da bodo tvorili obiskovalci nadaljevalnih šol čvrst, po razumu in srcu zdrav zbor naprednih gospodarjev in gospodinj, ki bodo naš kmetski dom gospodarsko in kulturno podprli ter s ponosom trdili, da so slovenski kmetje.

Kmetskih in gospodinjskih nadalj. šol je v naši banovini že poldrugo stotino in vedno se še pojavljajo prošnje za njihovo ustanovitev.

Naj mi bo dovoljeno, da navedem za celjski srez sedeže kmetskih in gospodinjskih nad. šol. Kmetske so bile ustanovljene v Celjski okolici, v Vojniku, v Petrovčah, v Št. Pavlu, v Novi cerkvi, v Ljubečni, v Dramljah, v Št. Juriju ob j. ž., v Orli vasi, v Šmartnem v Rožni dolini in Teharjih. Gospodinjske pa v Frankolovem, Vojniku, Dramljah, v Šmartnem v R. d. Ljubečni, Št. Juriju ob j. ž., Teharjih, Celjski okolici, Petrovčah, v Št. Pavlu in v Celju pri šol. sestrah. Naša iskrena želja je, da se razširijo te pristne kmetske šole še tudi v naše hribe in zapadni del Savinjske doline. Kmetska mladina na plan za samo sebel!

Jankovič Mira:

Žena in država.

Vsak dom je edinica za se, v kateri vzdržuje red žena — gospodinja. Ona je središče, točka, okrog katere se sučejo vsa opravila v domu. Možu je pomočnica, oskrbnica imetja, svetovalka, otrokom zavetje v vseh dobah življenja, žarišče skrbne ljubezni, prva vzgojiteljica in učiteljica, poslom dobra, pravična, uvidevna gospodinja. Najsibo kdorkoli, kakršnega koli stanu, od delavca do najvišjega uradnika v državi, vsak omaga pri delu, ako nima odpočitka, razvedrila doma, kjer si ob razumni negi vedre gospodinje opomore duševno in telesno. Na ženi sloni dom, ob domove je oprt narod, na njem temelji država. Zato pa je izobrazba deklet v dobre gospodinje, žene, matere nedosežnega pomena. „Dajte nam dobrih mater in imeli bomo velikih mož!“

Kmetska dekleta, žene, ki se trudite na polju v žgočem solncu, delavke, ki morate dvakrat obrniti vsak dinar predno ga izdate, ravnotako je vam potrebna vsestranska izobrazba kot gospodičnam in gospem. V zgradbi države niste vredne nič manj kot one! Zato, kjer imate gospod. nadaljevalne šole, oklenite se jih, porabite vsako predavanje, vsako priliko, da izpopolnite vaše znanje, da olajšate življenje sebi in svojim!

Vi pa na višjih mestih, ki vam je dana moč in oblast, podpirajte to prepotrebno šolstvo, da bo dostopno vsem, tudi najrevnejšim slojem in ni se treba bati, da uniči našo milo, lepo domovino kriza. Iz varčnih, dobrih gospodinjev bodo vzrasli varčni možje, ki bodo znali vedno v dobro obratovati v velikem, česar so se v mladosti doma navadili v malem. —

Tovariši naročajte **Grudo**
razširjajte

Gosak (Teharje.)

Našim kmetskimi dekletom!

V vaše roke je izročena naša kmetska hiša, ki naj bo srečen domek naše družine, verno zatočišče vseh, ki ljubijo rodno streho in rodno grudo!

Naš dom naj bo čist, prijazen, zdrav, naj s svojo domačnostjo vabi vse, ki se za njega trudijo in delajo, da se v njem veselo odpočijejo. Na lepo urejeno hišo, pa naj si bo tudi lesena in s slamo krita, nič za to, je lahko gospodinja ponosna, saj je to njen trud, delo njenih rok!

Nobena palača nima tiste ljubeznive domačnosti, tiste družinske gorkote, kot naša kmetska hiša, v kateri gospodinja razumna, prijazna kmetska žena! Kako toplo pogreje človeka pri srcu, ko vstopi v takšen kmetski dom, kjer vlada red, čistoča, prijaznost in kmetska pristnost!

Gosposka šara in navlaka se kmetski hiši kaj slabo podaja! Le ohranimo in popolnimo to, kar smo od prednikov podedovali, oni so kmetski dom in kmetsko umetnost spravljali v lepo skladnost, ki je bila prežeta od trdnega slovenstva in je vsemu svetu pričala o naši samobitnosti. Naša hišna oprava, stenske steklene slike, stare mize, klopi in škrinje, naše domače platno kot prtenina na posteljah in mizah, kolovrat in preslica, koliko kmetske poezije in zgodovine je v teh predmetih!

Ponosni bodite na našo narodno nošo, tako okusno je priprosta in vendar je ni kmalu lepše! V marsikateri hiši še hranite od vaših prababic avbe, peče, srebrne pase in

drugo; cenite to narodno bogastvo, z zlatom se ne da poplačati!

Čim bolj se bomo pogospodili, čimbolj zavrgli naše kmetske šege, naše domače izdelke, tem manj bomo srečni in zadovoljni.

Naša kmetska hiša ni slabo urejena, treba je le skrbeti za njeno higijeno (zdravstvo), za okusno, menjajočo se domačo hrano, za red in prijazno domačnost, za umstveno in srčno izobrazbo, pa se bo v kmetski hiši naselila srečna zadovoljnost. Kmetsko dekle, ako imaš le priliko, udeleži se potujočih gospodinjskih tečajev, vstopi v domačo gospodinjsko nadaljevalno šolo, ki je prikrojena tako, da vzgaja zavedne, izobražene, pa vendar skromne in delavne kmetske gospodnje. Ako v vaši vasi še ni take šole, pojdi na sosednjo, ali pa nagovarjaj tvoje tovarišice, da se bode tudi pri vas taka ustanovila!

Gospodar ima težke naloge, olajšaj mu jih s prijazno domačnostjo, bodi mu razumna tovarišica, saj veš koliko polagajo na tebe: dobra gospodinja tri vogle podpira.

Minka Kozar:

Kadar pišemo pismo.

Dandanes, ko se svet bliža višku kulture, ko imamo glede dopisovanja ugodnosti, o katerih se našim prednikom še sanjati ni moglo, moramo reči, da se tajnost pisem vse premalno uvažuje. Če se pogovarjaš, dekle s svojo prijateljico, ne vidiš rada, da bi kdo prisluškoval. Isto je s pismi. Ti napišeš pismo, včasih celo razglednico v dobri veri, da je ne dobi v roke kdo nepoklican. Pa se le zgodi, da Ti ga nepoklicani prečita. Najzanesljivejše sredstvo je, da se omejimo v pisnih na najvažnejše. Nikar pa ne pišimo domačnosti na odprte dopisnice.

Če pošljemo komu sliko, je ne popišemo, temveč v ovitku snažno

pošljemo. Če pišemo pismo kaki ljubi osebi, n. pr. zaročencu, ne smemo se preveč razgaljati. Pišimo prijazne, tople besede, ne kakih neumnih, sladkih imen, ki nas lahko osmešijo. Predstavimo si, kako bi se počutile, če bi vedele, da je kdo, ki ne pozna ženskega mehko-čutnega srca, porabil za prazno frazo, kar je nam tako sveto.

Domačim pišemo pač domače, vendar ne praznih besed, ki utrujajo. Jedro naj bo res jedro. Lahko pa rabimo več intimnosti.

Važna so tudi pisma uradnega in trgovskega značaja. Tu izberemo same stvarne resne besede. Po uradih imajo strogo odmerjen čas, zato napišemo le to, kar je res potrebno. Ta pisma se odlikujejo, čeprav so hladna, po svoji izrazitosti, kjer je vsaka beseda na svojem mestu. Šolska izobrazba nam je dala toliko, da nam ni treba biti v zadregi, če je treba pisati prošnjo, izpolniti položnice i. t. d. Stari, morda še naš oče, je moral za take reči v župnišče, kjer je v raskavih besedah poprosil, da mu uredi g. župnik, česar sam ne zmore, ki se zna le podkrižati.

V nobene vrste pismih pa ne bomo rabile tujih besed. Na kmetih smo zrasle in se izobrazile le za naš kmetijski dom, zato zveni tudi domača beseda, izgovorjena ali v pismu pisana lepše, kakor naučena tujka, ki je dostikrat ne znamo prav rabiti. Če bomo pazile še na snažno, lepo obliko, bo to dokaz, da tudi me, kmetiska dekleta, ki smo pravzaprav samoukinje, gojimo izobrazbo, da smo resne, kakor so resni časi, v katerih živimo. Polna lepih misli, odločna, pa vendar vesela in sveža, kakor danes razcveten nagelj, naj bodo naša kmetijska dekleta!

Gospodinjstvo.

Bližajo se že velikonočni prazniki. Me dekleta — gospodinje, se jih nič preveč ne veselimo, kajti dela imamo čez glavo. Glavno či-

ščenje hiše se vrši. Za Veliko noč pač mora biti vse temeljito snažno. Zato ne odlašajmo vse na zadnje dni! Že 2 ali 3 tedne pred prazniki počistimo hišo. Ob solnčnem dnevu raztavimo postelje; žimnice, odeje, blazine i. t. d. iztepemo, skrtučimo in kar je raztrgano zašijemo. Snemimo s sten okvirje in jih očistimo, odmaknemo omare in drugo. Če je treba, tudi prebelimo zidove; ako ne, jih vsaj dobro pobrišemo. Cvetni teden pospravimo temeljito kuhinjo in tako smo rešene skrbi, katere rade odlašamo na zadnje dni.

Torej tako si bomo drage, tovarišice vse prej uredile, da bomo z veseljem čakale na glavno točko velikonočnega sporeda: na velikonočno razpoloženje! Velika noč naj ne bo samo na obloženi mizi — čutimo jo tudi v duši!

Zalka O.

Temeljito snaženje pohištva.

Če ima predalnik ali počna omarica duh po zatohlem ali po čevljih i. t. d. jo namažemo z rožnato vodo hipermanganata, je sicer rjav, vendar ne škoduje. Potem splahnemo in dobro posušimo na zraku.

Pološčeno pohištvo.

Ako imamo staro pološčeno pohištvo in ga hočemo obnoviti, sem iz lastne skušnje naredila, takole: Pohištvo sem zmila z mlačno vodo, v katero sem dala par žlic terpentina ali tudi lahko petroleja, zmočila cunjo in drgnila majhne ploskve in jih brisala. Če imaš velike madeže, drgni samo s terpentinom ali petrolejem. Ali pa vzemi kuhinjsko sol navlaženo z oljem in drgni. Potem dobro zbršemo. Nato pa vzamemo voščilo, ki je iz $\frac{2}{3}$ terpentina in $\frac{1}{3}$ voska. Ko se vosek raztopi, damo terpetin — zmes natanko namaži — in jo pusti pol ure. Nato ga skrtučimo z žimnato krtačo ali zbršemo z volneno cunjo. Če ima-

mo rumenkasto položeno pohišstvo, dodamo voščilu raztopljenega v vroči vodi in precejnega orleana.

Politirano pohišstvo.

Če je potrebno snaženja, ga snažimo tako kot povoščeno. Lahko pa tudi s pepelom cigar. Zmes napravimo iz 2 delov lanenega olja, 2 delov terpentina in 1 del kisa ali rdečega vina. Nato vzamemo vato, na njo kanemo par kapljic politure, čez pa damo platneno cunjico. S tem drgnemo v krogu zelo močno, da postane vroče, ker vsled toplote laneno olje oksidira in se sveti.

Zalka.

Kuhinja.

Velikonočne makovnjače. Naredi precej trdo, kvašeno testo (iz mehke moke). Pusti, da vzhaja. Razdeli na dele, velike kot mala jajca. Povaljaj okroglo v dolge pramene. Položi 2 pramena v obliki križa na desko, prepleti oba nasprotna pramena po enkrat. — Na pramen, ki leži navpično pred teboj položi tik ob pletenju piruh — prepletaj pramena (kakor pletejo dečki korobač iz 4ih delov) do konca. Pusti, da malo vzhaja. Pomaži z mlečnim mlekom, povaljaj na zgornji strani v maku in speci v srednje vroči peči.

Zdravstvo.

Mladina, pij več mleka.

Zadnja leta opazamo pri nas naraščajoč konzum mleka, kar je zelo razveseljiv pojav in lahko upamo, da se bodo baš radi tega, ne samo gospodarske, ampak tudi zdravstvene neprilike obrnile na bolje.

Vseeno pa moram pripomniti (in to mi boste priznali) da se pri nas še vse premalo vživa mleko in

mlečni izdelki — v primeri z drugimi državami.

Ali je mleko res taka dobrota — se bo vprašal ta ali oni? In kaj pravzaprav vsebuje, da se od vseh strani tako priporoča? Da! — Mleko je tista hrana, ki vsebuje vse hranilne snovi, katere so zlasti potrebne razvoju in rasti mladega bitja. Važno pa je, da je molzna žival zdrava. Oseba, ki molze naj bo tudi zdrava in kar je tudi jako važno — naj bo snažna. Snažno pridobljeno in zdravo mleko, bo vsakomur dišalo.

Ako imaš v mladosti dovolj zdravega mleka na razpolago, boš postal res zdrav in krepak in boš še pozneje rajši pil mleko, kot n. pr. alkohol, kavo i. t. d.

Mladina, ki zraste ob uživanju kave, alkohola in sličnih navideznih dobrot, bo ostala bleda in slabotna in manj odporna napram boleznim.

Mladina pij mleko, da boš zdrava in da bo tvoj zarod čvrst!

Andrej Merslavič.

Zveza kmetских fantov in deklet opozarja vsa svoja društva na poslano okrožnico in prosi, da se ji takoj pošljejo sezname vseh članic in članov. Plača naj se tudi članski prisnos, ki znaša Din 2.— za vsakega posameznika. Poročila o občnih zborih nam manjkajo. Posamezne naše organizacije so brez vsake vezi s svojo centralo. Da poživimo delo, je nujna potreba tesnega sodelovanja med Zvezo in njenimi edinicami. Nove društvene izkaznice, kakor tudi društveni znaki so vedno na razpolago. Vsak zaveden član mora imeti oboje. Začetkom junija se bo vršil občni zbor Zveze, na katerem že danes opozarjamo!

Fr. Mastnak.

Od ustanovitve celjskega pododbora — do danes.

V beli Savinjski dolini, v dolini visoke stopnje kmetijske kulture, v tem središču slovenskega književnega jezika, torej v dolini zadostne zrelosti kulturnopolitičnega naroda, se je leta 1926 na pobudo tov. Ivo Kronovškega ustanovilo, menda prvo „društvo kmetijskih fantov in deklet“ na bivšem Štajerskem. Temu društvu so člani izbrali tudi posebno krstno ime „Zimzelen“, ki spominja na boje in mučeništvo, našega poborca: Matija Gubca.

Tudi to društvo, kot ostala, bodisi prej ali pozneje rojena — si je poleg kulturno-idejnega programa dalo približno iste cilje! — Nekdaj „boj za staro pravo“ — a, mi sedaj: „Na delo, v boj za kmetško pravo“, kot naš mučeniško ustoličeni praborec!

Med tem, ko so se ta društva tedaj ustanovljala le tu in tam, pa je naša „Gruda“ posečala menda že našo sieherno vas in nas seznanjala z mladinskim kmetijskim pokretom in duhom.

Vedoč, da samo duh in vest o tem pokretu, a brez udejstvovanja, torej, brez organizacije — nas vendar v doglednem času ne more pripeljati do zaželjenih uspehov, — in upoštevajoč, da, Dramlje, poznano že kot stara napredna postojanka, ki je že 55 let v rokah naših žilavih in značajnih dedov in očetov — smo tudi mi, doraščajoča generacija, to upoštevali in dne 5. februarja 1928 tudi ustanovili društvo kmetijskih fantov in deklet, ki vsa leta sem, živo deluje in sodeluje tudi pri drugih človekoljubnih in strokovnih organizacijah.

S tem pa, da je bilo v Vrh vasi in Dramljah ustanovljeno društvo, je bil sicer dosežen znaten lokalni uspeh. A noč ne bo razsvetljena, če tu in tam žari kaka zvezda! — Treba je več zvezd, več luči, da se razsveti tema —! In v tej zavesti je na Frankolovem in v Št. Jurju ob Taboru zažarela tretja in četrta zvezda. —

* * *

Ob priliki velikega Kmetijsko-Demokratsko-Koaličijskega manifestnega shoda, oz. zbora v Celju, dne 28. oktobra 1928 pa smo se po naših znakih, po teh simboličnih štiri-peresnih „deteljicah“ seznanili po edinci teh žarišč — in v veselem spominu na to seznanje — smo v Dramljah krstili naše društvo z imenom „Detelja“! —

To seznanje pa je — razume se — imelo dobre uspehe!

Ko smo se to pot, po živahnih razgovorih: — „Kako kaj pri Vas društveno življenje, kaj ste že storili, kaj imate za zimo na programu, in kako drugi gledajo na Vas, i. t. d.“ — končno le poslovili, kot novi prijatelji — smo najbolj občutili: kako smo sami, tako oddaljeni drug od drugega. In že tisti dan so padle besede, da bo treba misliti na kako osrednjo organizacijo, ki naj bo živa vez med nami, kjer se bomo po potrebi sešli in kovali načrte bodočega udejstvovanja.

Seme je padlo na rodovitna tla! Že dne 17. decembra, istega leta, smo sklicali sestanek društev celjskega okrožja v Celje, v gostilni pri Šribarju v Gaberjah pri Celju. Ta sestanek je bil dobro obiskan. Bilo nas je, da smo zasedli celo gostilniško sobo. Orlovaščani, člani društva so prinesli s sabo tudi tamburaške instrumente in zaigrali dokaj mičnih komadov. Razpoloženje je bilo prav bratsko!

Delegat Zveze, tov. Janže Novak, nam je v izbranem, idejnem govoru ponovno obrazložil naš širok

program, ter nas pozival, da propagiramo in se tudi sami udeležujemo pri ustanovitvi naših novih društev, ker le tako si bomo sami utirali pot k našim ciljem, ki jih prej ali slej, torej: po vlogi udeleževanja — bomo dosegli!!! —

Torej, ta dan se je ustanovil celjski pododbor!

Od strani članstva, pa je bil predlagan sledeči odbor:

je pododbor „po odboru“ razširil za 2 do 3 krat.

Do časa, ko pišem to poročilo ustanove in delovanja, je imel pododbor 21 sej, kojih vsaka je bila po vseh društvi zastopana. Ob času ustanovitve je faktično obstajalo samo društvo v Orli vasi in v Dramljah. Danes jih obstoja že 8 in ne samo „par“ jih je pa v pripravah in vsa kažejo, vsaj lokalno, živo udeleževanje. Ta, celjski pod-

Člani celjskega pododbora.

Kronovšek Ivan (iz Orle vasi) predsednik,

Zdolšek Tone (Ponikva) podpredsednik,

Mastnak Franc (Dramlje) tajnik,

Jesenek Andrej (Dramlje) blagajnik,

Ocvirk Ivan (Sv. Jurij ob Tab.) odbornik,

Šibanc Franc (Nova cerkev) odbornik,

Potočnik Franc (Frankolovo) odbornik.

Približno tak je celjski pododbor tudi danes. Le da je mesto podpredsednika prevzel potem Gabro Gomišček iz Celja in da tajniške posle, vsled moje preobremenitve poprime tu in tam kdo drugi. Stvarno pa se

odbor, je iz svojih društev, lansko leto, dne 8. septembra, priredil okrožno „tekmo koscev“, ki jo je razen članstva vseh društev posetilo nad 7000 ljudi in so bili priča lepote kmetskega dela v športu. Da! Ta dan je bil za nas neizbrisen, pravi praznik!

V nekako „svoje zadoščenje“, da smo v teku triletnega udeleževanja, vendar nekaj dosegli, ustvarili in s tem pokazali možnost „za“ življenje — poleg tega, pa si pridobili in usposobili tudi vrsto ljudi, ki jamčimo za življenje „kmetskega pokreta“ Vam, — dragi „Grudarji“! — podajamo to številko, ki smo jo, razen glavne povesti, sami napisali

in Vas pozivamo, da tekmujete z nami! — ker „Mi, — da citiram programni „Moto“, ki ga je naš Oton Zupančič dal na čelo „Preporoda“ —:

kar nas je kovačev, mi bomo vsi kovali

kovali svoja srca, kovali svoja srca, kovali svoj značaj,

kako zvene nam duše, bomo poslušali Zakaj?

Morda pod kladivi se nam oglasi kedaj

srce, ki v njem bo pravi bron, da pelo bo, vabilo kot zvon, da bomo krog njega se zbrali . . .

Zato bomo mi kovači kovali, trdo kovali, tenko poslušali, da ne bo med nami nepoznan, ko pride čas, ko sine dan, do vstane, plane kladivar, kladivar silni iz nas . . .“

Dramlje. Tukajšnje društvo, „Detelja“ je imelo dne 6. marca t. l. svoj IV. občni zbor v svojem lokalu v Dramljah. Prisotnih 35 članov in članic, ter trije člani prip. odbora snujočega se društva v Sv. Juriju ob j. ž.

Dnevni red:

1. Čit. zap. zadnjega obč. zbora. (Odobren!)

2. Poročilo blagajnika. (Dobil absolutorij!)

3. Poročilo poslovanja v l. 1931. (Pohvalno!)

4. Poročilo delegata Zveze.

5. Volitve.

6. Slučajnosti.

O delovanju društva glej dopis v 3. števil. „Grude“! Točasno izkazuje blagajna 414·86 din pribitka. V otvoritvenem govoru poda preds. sliko delovanja društva v preteklem letu, ki je bilo, upoštevajoč elementarne nezgode, ki so naš kraj zadele v splošno krizo še dokaj živahno. Poda besedo delagatu Zveze tov. Čučku, ki je v toplih besedah pozdravil navzoče, se dvakrat oglašil k besedi in že v uvodnih besedah podal sliko naših očetov in pradedov, ki so zaničevani in trpinčeni orali in kopali ledino, da bi na nji njih deca uživala boljše, to je: vsaj človeško življenje, ki ga naši predniki

niso. Povdarja, da so oni, kolikor so mogli in kolikor so jim razmere dopuščale: mnogo storili. — Ker pa se tiče našega mladinskega kmetskega pokreta, pa smo klicani mi — doraščajoča generacija, da si s svojim udejstvovanjem priborimo, če že ne sebi — pa vsaj našim otrokom boljše čase! — Kar bolj kot kdaj prej, je sedaj — ko je priložnost dana, klicana naša mladina, da dela s polno energijo na organizaciji in razmahu našega pokreta! —

K besedi se je oglašil tudi tuk. šol. upravitelj, ki naše delo pozdravlja in obljubuje sodelovanje.

Tudi tov. Fr. Mastnak je govoril o splošnem razvoju naših društev in Zveze. — Ugotavlja, da Zveza, v teku 9 letnega življenja — kot nositeljica kmetskopokretnega duha — sicer ni dosegla zadostnih uspehov, če pomislimo, da šteje dravska banovina okoli 1000, beri tisoč občin — od teh je gotovo 800 kmetskih — a ima naša Zveza danes komaj 30 društev. Dolži naše prednike, ki so pred 50—60 leti videli prerajajočo se Češko in videli tam nepričakovane uspehe — a niso poslali tja naših mladih, da bi se bili uživali v tisti duh — ga prinesli domov in tu zaorali kmetski pokret. — Kje bi bili danes mi! — Ker pa naši tudi zaslužni starini tega niso storili — storimo to mi! Ker, sam naš kralj nas poziva v besedah: „Vas je vse in brez blagostanja vasi

ni ničesar!" in zopet: „Zemlja naj bo last tistega, ki jo obdeluje!" Zavzemimo se torej za te „zlate" besede našega vladarja in: „delajmo za blagostanje vasi!"

Po raznih živahnih debatah se je izvolil sledeči odbor: preds. A. Jesenek, pod. S. Jakopin, tajnik L. Mastnak, blag. J. Jesenek; odbor. pa: F. Mastnak, Grabler Mici, Jakopin Pepca, Jesenek Anica, Jakopin Joško, Zabukovšek Jakob; revizorja: nadučitelj g. Fr. Korber in Joško Jager. Ta odbor je zopet porok za uspešno delovanje in življenje naše „Detelje"!

Dramlje. Da ne bodo naši čitatelji „Grude" mislili, da je naše drameljsko društvo „Detelja" zaspalo, podamo tukaj kratko poročilo o našem delovanju v minulemu letu.

Kljub temu, da je naša občina doživela grozno elementarno katastrofo, ko je toča našemu ubogemu kmetu uničila tik pred žetvijo vse pridelke, — niso naši očetje in matere obupali — in tako tudi naša odrasla mladina pod okriljem organizacije društ. „Detelje" ni klonila glave, ter popustila naše započeto delo — temveč še tesneje se je v svojo tolažbo oklenila okoli naše ideje z vztrajnim delom. S ponosom lahko rečemo, da smo v tem nesrečnem letu dosti naredili. Imeli smo v pretečenem letu 7 društ. sej, 3 članske sestanke, priredili 1 izlet, 2 igri, 1 veselico „Vinsko trgatav", Silvestrovanje, udeležili smo se z okinčanim vozom tekme koscev v Celju, ki jo je priredil pododbor nabavili smo si radio aparat 4 cev: v delo smo dali nov igralni oder, g. Robnika sistem, ter še končno sodelovali pri vseh naših društvih, kakor pri Sokolu, Sadjarski podružnici in Požarni brambi, ki so imele tudi številne prireditve.

Posebno navdušenje za delo se je pa pokazalo pri zadnjem članskem sestanku, ki se je vršil dne 21. februarja t. l., na kojem smo

si ustvarili celo vrsto lepih načrtov za bodoče delo in jih tudi brez posebnih zaprek moramo izvršiti.

Razveseljivo je tudi to dejstvo, da smo se harmonično sporazumeli s sokolsko četo, s katero smo radi nekega glavnega njenega funkcionarja bili v velikem konfliktu, ki je oviralo celotno obojestransko delovanje.

Trdno smo pa uverjeni, da bomo ob koncu prihodnjega leta lahko s ponosom zaključili bilanco svojega dela, ki mora izkazati polno aktivo.

Orla vas. Naše „Društvo kmet-skih fantov in deklet — „Zimzelen" je lansko leto priredilo 6 tedenski kmetsko - prosvetni in 10 dnevni prikrojevalni tečaj. Oba tečaja sta veliko pripomogla k izobrazbi naših fantov in deklet. Tudi za letošnjo zimo je imelo naše društvo namen nuditi priliko svojim članom in članicam za nadaljnjo izobrazbo, kar pa ni prišlo do uresničenja, radi tega, ker je članstvo prezaposleno. Na tuk. osnovni šoli se je v jeseni ustanovila Kmetska nadaljevalna šola, ki jo vodi šol. upravitelj tovariš Jarh, predava tudi učiteljica Köni-gova in dr. Cervinka iz Polzele. To šolo obiskuje tudi 20 članov in članic našega društva. Pouk se vrši dvakrat tedensko po 4 ure. Veliko število naših članov si bo tako izpopolnilo svojo izobrazbo na tem tečaju, kar bo naše društvo le razbremenilo. Dvakrat na teden se vršijo tudi tamburaške vaje in dvakrat tedensko, telovadne vaje „Kmetske sokolske čete", ki jo tvorijo naši člani in naše članice. Iz tega vidimo, da je naše društvo prav delavno, kar nas le veseli. — V nedeljo, 13. t. meseca popoldne bo prišel predavat tovariš ravnatelj Gomišček iz Celja. Predavanje se bo vršilo v tukajšnji šoli.

Frankolovo. Pošljamo tudi mi malo poročila bralcem naše ljube „Grude", da bodo videli, da še živimo, da še nismo zaspali. Seveda

vsled pomankanja denarja si nismo mogli Bog ve kakšne prireditve omisliti. No, pa priredili smo tekmo koscev in tekmo žanjic. Bli smo tudi zastopani na Zvezini tekmi koscev v Beričevem in udeležili smo se kmetske manifestacije v Celju, dne 8. septembra 1931. Kaj več nam v v današnjem času ni bilo mogoče prirediti. No, pa prirejamo razne sestanke, da se pogovarjamo o kmetski samopomoči, tako da smo v teku enega leta prišli do „Gozdne in pašniške zadruge“ ter do pripravljalnega odbora Živinorejske in selekcijske zadruge, ki vodi zapisnik o živini ter izvršuje kontrolo molže. Ustanovili smo tudi vinarsko podružnico. Mislimo, da je prava pot, na katero morajo naša društva. Omeniti tudi moramo, da nam naša Kmetiska hranilnica in pos. stoji na strani, in nas vselej, kadar vidi, da bomo kaj koristnega napravili prav rada podpre. Naredili smo tudi na občinski kmetijski odbor prošnjo za podporo za prosvetni tečaj, a nam je bila odklonjena. Čudimo se možem pri obč. kmet. odboru, da ne vidijo v kmetski mladini one luči, ki bo v prihodnosti neobhodno potrebna. Možje pokažite se, da ste res in da znate z lastno glavo misliti.

Sv. Bolfenk pri Središču. V nedeljo, dne 14. februarja se je vršil drugi redni občni zbor našega društva. Zbora se je udeležilo precejšno število članstva. Prejemkov v minulem letu je bilo Din 1.134.—, izdatkov pa Din 696.—, presežek je Din 438.—. Med letom so se vršila razna predavanja, katera so bila vedno dobro obiskana. Novi odbor je za sledeče poslovno leto sestavljen sledeče: Predsednik tov. Zabavnik Vlado, tajnik tov. France Trop, blagajnik tov. Štampar Rudolf, odborniki tov. Podgorelec Tilka, Vincetič Marica, Šnajder France, Kolbin Fran in Vogrinec Marija. Namestniki: tov. Mlinarič Franc, Mlinarič Alojzija, Zadravec Vinc. in Štampar Anica. Po dolgi debati se je članarina zni-

žala na 6 Din letno. V popolnem soglasju in v upanju še večjih uspehov se je občni zbor zaključil.

Sv. Jurij ob Ščavnici. Društvo kmetskih fantov in deklet beleži zadnje čase v svojem društvenem delu znatne uspehe. Dne 7. februarja je priredilo v Slatini Radenci veliko maškarado z uprizoritvijo veseloigre „Kakršen gospod tak sluga“. Prireditev je v gmotnem oziru jako dobro uspela, zanimanje za njo je bilo splošno. Vprizoritev igre je omogočila zdraviliška uprava, ki je dala društvu na razpolago potreben material za postavitve odra, posebno se zahvaljujemo ravnatelju g. Franku za njegovo vsestransko podporo. Pred kratkim se je vrnil iz Bratislave naš tov. Ivan Satler, ki se je udeležil 10 dnevnega gospodarskega tečaja, iz katerega je prinesel novih izkušenj za kmetsko gospodarstvo.

Na Velikonočni ponedeljek bo društvo priredilo veliko tombolo. Že sedaj je zbranih nad 200 lepih dobitkov, ki bodo vse prijatelje tombole zadovoljila. Opozarjamo vse sosednje organizacije, da na ta dan ne prirejajo v svojem kraju nobenih prireditev.

Zapoge. Ker že dalje časa ni nobenega glasu iz naše vasi, podajam na kratko poročilo o delovanju našega društva. Letošnjo zimo smo priredili dva zabavna večera. Na prvem smo uprizorili igri „Vedeževalka“ in „Ženin Miha“, na drugem pa tudi dve burki in sicer „Kmet Herod“ ter „Čarodejna brivnica“. Najlepše se zahvaljujemo tov. Alojziju Hočevarju, ki je dal na razpolago svoje prostore.

V nedeljo, dne 28. februarja, se je vršil občni zbor „Društva kmetskih fantov in deklet“, katerega se je udeležil kot zastopnik Zveze tajnik tov. Kreft. V svojem govoru nam je začrtal glavne smernice našega pokreta in nam dal novega poguma k nadaljnemu plodnos-

nemu delu. Izvoljen je tudi bil novi odbor: Predsednik Joško Jenko, podpredsednik tov. Oblak Božo, tajnik tov. Hribernik France, blagajničarka tov. Hočevnar Anica, odborniki tov. Hočevnar Anton, Oblak Ivan, Hočevnar Alojzij in Jerman Jernej. Vseh članov imamo okrog 30, upamo da bo to število v kratkem znatno naraslo. Vabimo vsa zapoška dekleta in fante, kakor tudi može in žene, da pristopajo k našemu društvu, ker čim več nas bo, lažje in uspešneje bomo delali.

Sv. Lovrenc v Savinjski dolini. Prip. odbor Društva kmetijskih fantov in deklet v naši vasi je že pridno na delu. Od izvolitve prip. odbora t. j. 10. jan. t. l. pa do danes smo imeli dva članska sestanka, kar sicer ni mnogo, pač pa je razveseljivo dejstvo, da je že pričel delovati pevski odsek. Redne pevske vaje vodi tov. Hribar. — Prošnja in pravila za ust. društva so že vložena in upamo, da bomo dobili kmalu rešitev. Dosedaj se je vpisalo okrog 25 članov; ostali, kateri še nameravajo pristopiti k društvu, naj pridejo na prvi prihodnji sestanek oziroma na ust. občni zbor, kateri bo pravčasno objavljen, kedaj se bo vršil. — Naj še omenim, da nam je ga. Kač odstopila sobo za naše društvo, v kateri se vrše sestanki, pevske vaje itd., v bodoče bomo dobili tudi knjižnico.

Dopis iz Sv. Jurja ob Taboru. Dne 7. februarja t. l. smo priredili maškerado v prostorih g. Radišeka v Kaplji. Pred maškerado je bila uprizorjena narodna igra v 4. dejanjih „Dekle z rožmarinom“, ki je uspela v gmotnem kot moralnem oziru, vendar se je močno občutila katastrofalna gospodarska stiska, osobito se je to poznalo na maškeradi.

Dne 28. februarja t. l. je naš dramski odsek gostoval z igro „Dekle z rožmarinom“ na sokolskem odru v Št. Petru v Sav. dolini in je

tudi to gostovanje doseglo moralen uspeh, finančen je bil srednji.

Gibanje kmetijske mladine v Št. Jurju ob j. ž. Naš prijazen Šentjur s svojo široko okolico ne miruje in ne dremlje, kot bi si kdo na prvi hip mislil. Kaj še? — Tu je vedno kaj novega. Saj je tudi pomembna točka za bližnjo in širšo okolico, iz več ozirov. Poleg kmetijske šole je bila pred kratkim otvorena Gospodinjska šola; obe imata lepo število gojencev in gojenk iz vseh krajev. V prostorih osnovne šole pa imamo že več let Kmetijsko in gospodinjsko nadaljevalno šolo, ki sta tudi prav lepo obiskani. Ti zimski tečajji so zelo primerni za kmetijsko mladino, posebno za take, katerim čas ali pa žep ne dopušča vstop v enoletno šolo. Naše učiteljstvo je marljivo in požrtvovalno, ter se mnogo trudi za izobrazbo kmetijske mladine.

Imamo tudi več gospodarskih in kulturnih društev, v katerih se kmetijsko ljudstvo pridno udejstvuje, predvsem mladina. Tu sta dve knjižnici, kakor tudi dva odra. Tudi Sokol je prav marljiv in precej številen. — Zadnje čase smo uvideli potrebo ustanoviti „Društvo kmetijskih fantov in deklet“, kakor ga že imajo marsikje drugod. Mladina kaže veselje, voljo ter razumevanje za to društvo. Sestavili smo pripravljalni odbor, ki se je podal na delo, da zbere čimveč članov in da bo imela enkrat mladina — res svoje kmetijsko društvo. — Sedaj smo na delu in želimo, da nas vsi okoliški kraji posnemajo. Pripravljalni odbor je sestavljen tako-le: Merslavič Tone, predsednik, Šumrada Franc, podpredsednik, Gajšek Franc, tajnik; odborniki so: Brečko Anton, Gračner Jože, Jager Jože, Hajnšek France, Mažgon Ignac, Skoberne Anton.

.....

**Zahtevajte Grudo
povsod!**

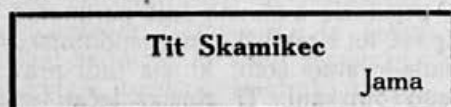
Uganke.

I. Magični vozeli:

(Sander Turnšek)

1	2	3	
1			1. moško ime
2			2. Evropska reka
3			3. os. zaimek (srbhrv.)

II. Posetnica:

Znana družba (knjižna)

Rešiten križanke I.

v 2. števil. Grude.

Vodoravno: 1. rt, 3. rak, 5. kosec, 12. žanjice, 17. Odrin, 19. Tunis, 20. mm, 21. vek, 22. pop, 23. ep, 25. mesar, 27. Nanos, 29. Srem, 31. rubin, 33. Njivica, 34. sak, 35. kal, 36. ost, 39. Sisak, 42. Slovan, 44. tosa, 46. Lenin, 47. srp, 48. aparat, 49. Šabac.

Navpično: 1. R. K., 2. tur, 4. mak, 6. ko, 7. medved, 8. kanon, 10. so, 11. Cres, 12. župan, 13. Nipon, J. S., 15. cm, 16. Amerika, 18. Ikar, 24. Peca, 26. Rusin, 27. nikar, 28. S. J. (Simón Jenko), 29. sv., 30. mal, 32. bas, 36. osla, 37. slep, 38. tona, 39. Sana, 40. kosa, 41. sapa, 43. Vir, 45. Srb.

Rešitev križanke II.

v 2. števil. Grude.

Vodoravno: tla, krava, Solčava, Dalmacija, Ljubljana, naša Gruda, Amerika, truba, Ida — Plačaj Grudo!

Rešitev križanke III.

v 2. števil. Grude.

1. Gruda, 2. Urška, 3. Ahat.

Listnica uredništva:

Gradivo za celo 3. številko „Grude“ so napisali in zbrali člani celjskega pododbora zveze kmet. fantov in deklet.

Mnogi članek je napisala nevesčca roka kmetskega fanta ali dekleta, zato je ta številka našega glasila pravo ogledalo naporov, stremjenja in volje naših fantov in deklet.

Najuspešnejše sredstvo za rejo domače živine je brezdvomno

„**MASTIN**“

Vsa nadaljnja pojasnila daje brezplačno
LEKARNA TRNKOCZY, LJUBLJANA 91

Specijalna mehanična delavnica

EMIL KLOBČAVER

Ljubljana, Sv. Petra cesta 47

Izvršuje vsa popravila točno in solidno.
Nizke cene pri vseh strojih, posebno pa pri

šivalnih, pletilnih

in vseh drugih specijalnih strojih vseh sistemov na električni pogon.

Delo garantirano!

KLIŠEJE
vseh vrst po
fotografijah
ali risbah
izvršuje
najsolidnejše

KLIŠARNA ST. DEU
LJUBLJANA DALMATINOVA 13

Glasilo Zveze kmetikih fantov in deklet v Ljubljani. — Izdaja konzorcij „Grude“ v Ljubljani. Urejuje Marija Novakova Linhartova ulica 20. — Tiska tiskarna Slatnar, družba z o. z. v Kamniku (Vodnik in Knez).

Ni samo mladost

kar lepoti koristi,

Ni samo starost

kar lepoti škoduje,

negovanje, redno, dnevno negovanje je tisto, kar nas trajno drži lepe. toda negovanje s pripomočki izdelanimi na medicinski podlagi, ki ne polepšavajo samo trenutno, skrivajoč nedostatke, ampak s takimi, ki prodirajo v kožo in zdravstveno deluje. Kot takšni so preizkušeni in priznani:

Fellerjeva „Elsa“-mila zdravja in lepote, katera ne samo da prijetno diše in dajejo izdatno peno, temveč tudi koristijo zdravju. Dobi se v 7 vrstah:

Elsa-lilijino mlečno milo
Elsa-milo iz lilijine kreme,
Elsa-rumenjakovo milo
Elsa-glicerinovo milo,

Elsa-boraksovo milo,
Elsa-katranovo milo,
Elsa-milo za britje.

Po pošti za poskus 5 kosov Elsa-mila v poljubni izberi, brez drugih stroškov 52 Din.

Dalje:

Fellerjeva Elsa-pomada za zaščito lica in kože ter Fellerjeva „Elsa“-pomada za rast las (2 lončka franko 40 Din),
Elsa lilijino mleko 13 Din 20 p, Elsa-Schampon 3 Din 30.

Naroči se v Elsafluid tovarni

Eugen V. Feller,

Stubica Donja, Elsatrg 264 (Savska banovina)

Najboljše je denar v naprej poslati kajti povzetje stane 10 Din več.

Kašlju in hripavosti

so najbolj naklonjene samo osebe, ki ne negujejo dovolj, svoja usta in grlo. Dnevna nega s preizkušenim domačim sredstvom, Fellerjevim Elsafluidom, varuje tudi pred nahodom, hripo, prehladom itd. Poskusna steklenica 6 Din, dvojna steklenica 9 Din povsod. Po pošti 9 poskusnih ali 6 dvojnih ali 2 velike specialne steklenice 62 Din brez daljnih stroškov

pri lekarnarju Evgen V. Feller, Stubica Donja, Elsatrg 264, Savska ban.

Mnogo, dobro in po ceni!

To se danes zahteva od vsakega privrednika. Kmetovalec mora temu zahtevu zadostiti, ako želi sodelovati v narodno-gospodarskem oziroma svetovno-gospodarskem ustrojstvu.

Naloga kmetske mladine je, da sledi modernim tehničnim sredstvom in jih skuša uporabljati v gospodarstvu. Slika nam kaže en primer, kako se lahko pridelala mnogo, dobro in po ceni.

Gnojilni poskus na travniku na banovinskem posestvu v Kostanjevici.

Treba je umno in pravočasno uporabljati umetni gnoj.

Tvornica za dušik d. d. Ruše pri Mariboru izdeluje mešano gnojilo

Nitrofoskal-Ruše

ki vsebuje 4% dušika, 8% fosforne kisline, 8% kalija in okoli 33% apna, t. j. vso ono hrano, ki jo posevi rabijo, da rodijo bogato in dobro.

Apneni dušik

pa povspesuje bujnost rasti in povečuje odstotek beljakovin v rastlinah, kar je pred vsem za pridelovanje sena na travnikih velikega pomena.

Naročila sprejema tvornica, ki izvršuje analizo zemlje in daje strokovna navodila za pravilno uporabo umetnih gnojil.

Dobro kupite

nogavice, kravate, srajce, nahrbtnike, naramnice, dežnike, palice, čipke, svilnate trakove, gumbe, nože, škarje, voščeno platno (Wachstuch), potrebščine za šivilje, krojače, čevljarje, tapetnike itd. le pri tvrtki

JOSIP PETELINC, Ljubljana

blizu Prešernovega spomenika (ob vodi).

Nizke cene!

Nizke cene!

„EKONOM“

osrednja gospodarska zadruga v Ljubljani
Kolodvorska ulica 7

Ima v zalogi po najnižjih cenah deželne pridelke, najfinejšo banaško in domačo moko, krmila, specerijsko blago in ostale v to stroko spadajoče predmete.

Zaloga vseh vrst umetnih gnojil, modre galice, prvovrstne strešne opeke iz opekarne **Ilovac**, Karlovac, ter najboljšega splitskega in trboveljskega portland cementa.

TISKARNA

DRUŽBA Z O. Z.

KAMNIK

Čekovni račun št. 10.560

*

Moderno urejeno grafično podjetje. Ustanov. l. 1900

*

Izvršuje vsa tiskarska dela hitro, lično in po konkurenčnih cenah. Specijalna dela: trobarvne razglednice in prvovrstni tisk knjig

*

Nujna naročila izvrši takoj

Proračuni poštnoobratno!

*

SLATNAR

K I P I	MAVZOLEJI	UKLESAVANJE
RELIJEFI	GROBNIČE	IN ZLATENJE
ORNAMENTI	NAGROBNI	NAPISOV
CERKVENA IN	JAVNI	PORCELANSKE
STAVBNA DELA	SPOMENIKI	SLIKE
UMETNI KAMEN	OGRAJICE	SVETILNIKE
OKVIRI ITD.	VAZE ITD.	POPRAVE ITD.

FRANJO KUNOVAR

KAMNOSEŠKO-KIPARSKO PODJETJE
POKOPALIŠČE SV. KRIŽ
L J U B L J A N A

Denar naložite

najbolje in najvarnejše
pri domačem zavodu

**KMETSKI
HRANILNI IN POSOJILNI DOM
V LJUBLJANI**

reg. zadruga z neomejeno zavezo

TAVČARJEVA (SODNA) UL. 1.

Telefon št. 2847. — Rač. pošt. hran. št. 14.257. — Brzjavi: „Kmetški dom“.

Vloge na knjižice in tekoči račun obrestuje po $5\frac{1}{2}\%$, pri tromesečni odpovedi po 7% brez odbitka davka na rente.

Stanje vlog:

Din 35.000.000.-.

Rezervni zaklad:

nad Din 900.000.-.

Jamstvo za vloge presega večkratno vrednost vlog. Strankam nudi brezplačno poštne položnice za nalaganje denarja. — Vložne knjižice drugih zavodov sprejema kot gotovino brez prekinjenja obrestovanja.

Posojila daje na poroštvo, na vknjižbo in na zastavo premičnin in vrednostnih papirjev in v tekočem računu pod najugodnejšimi pogoji.

Blagajniške ure:

Ob delavnikih od 8.—12. $\frac{1}{2}$
in od 3.—4. $\frac{1}{2}$, le ob sobotah
in dnevih pred prazniki od
8.—12. $\frac{1}{2}$ ure.

